840/10

Den 29. marts 2010 blev i sag nr. 74.983:

xxxxx xxxxxxx xxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxx xx
xxxx xxxxxxxxx

mod

Danica Pension
Parallelvej 17
2800 Lyngby

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren, der har tegnet forsikring mod tab af arbejdsevne og invaliditet som følge af ulykkestilfælde i Danica Pension, klager ved sin advokat over, at selskabet har afvist at anerkende et erhvervsevnetab på mindst 2/3.

Selskabet har ydet præmiefritagelse og udbetaling ved tab af erhvervsevne fra 5/6 2002 til 1/11 2003, men har afvist at anerkende et dækningsberettigende erhvervsevnetab efter denne dato.

Den tegnede forsikring giver ret til udbetaling af invalideydelser, såfremt arbejdsevnen som følge af et ulykkestilfælde bliver nedsat med mindst 2/3. Såfremt arbejdsevnen bliver nedsat med mindst halvdelen grundet et ulykkestilfælde, er der ret til halve ydelser. Den tegnede forsikring giver ikke ret til præmiefritagelse. Der er en karenstid på 3 måneder.

Klageren, der er født i 1970, påbegyndte efter folkeskolens 10. klasse et job som pædagogmedhjælper, og arbejdede som sådan i perioden 1992-1997. I 1997 påbegyndte hun SOSU-uddannelsen, som hun afsluttede i 1998. Efter uddannelsen arbejdede hun en periode på et feriehjem for ældre, og efterfølgende blev hun handicaphjælper hos en patient med muskelsvind. I forbindelse med det dette arbejde var hun sammen med an-

dre personaler og patienter på en ferie i udlandet. Efter et diskoteksbesøg den 21/3 1999 opdagede hun, at de øvrige var gået fra stedet, og da hun ikke ville gå alene tilbage, satte hun sig derfor ind i en bil, som hun troede var en taxa. Det viste sig ikke at være en taxa, hvilket hun meget hurtigt fandt ud af, idet den mand, der var i bilen, begyndte at køre og slog hendes hoved hårdt ind mod vinduet. Efterfølgende husker hun sporadisk, at hun blev kørt ud til en mark, hvor han slog og sparkede hende, ligesom han rev alt tøjet af hende og voldtog hende. Hun var så forslået efterfølgende med bl.a. en brækket næse, at hun ikke kunne genkendes. Han efterlod hende på marken og kørte bort, men vendte kort tilbage for at true med at ville slå hende ihjel. Han havde desuden taget kvælertag på hende, ligesom hun angiveligt havde kæmpet dramatisk imod manden.

Da der var tale om en arbejdsskade, blev der på foranledning af Arbejdsskadestyrelsen udarbejdet speciallægeerklæring af psykiater N., der i erklæring af 1/7 2000 bl.a. har anført:

> "Frembyder intet sindssygeligt.
>
> **Konklusion:** [Klageren] frembyder uomtvistelige og svære symptomer på en Post Traumatisk Stress Disorder.
> Der er således tale om alvorlige mén efter traumet, der nu ligger fem fjerdingår tilbage. På trods af intensiv psykologisk traumebehandling er tilstanden ikke bedret, og der er således tale om en tilstand, der synes varig - i hvert tilfælde er behandlingsprognosen ringe, og der kan kun forventes beskedne fremskridt."

Speciallæge i psykiatri L. har i statusattest til kommunen den 1/8 2002 bl.a. anført:

> "32-årig kvinde uden kendt disposition til psykiske lidelser og uden tidligere kontakt til psykiatrisk behandlersystem, før hun i forbindelse med hendes arbejde som handicapmedhjælper var med en patient på rejse i Spanien. …
> Efter henvisning hertil i februar 2002 påbegyndt behandling med tabl. Zoloft i stigende doser uden nogen særlig effekt, hvorfor der nu er skiftet til Efexor depot 150 mg og d. 30.07.2002 er suppleret med Edronax på grund af manglende effekt. Samtidig er aftalt kognitivt psykoterapeutisk forløb."

Samme speciallæge har i speciallægeerklæring af 16/9 2002 - foranlediget af selskabet - bl.a. anført:

> "**Dispositioner**
> [Klageren] har ingen kendt disposition til psykiatrisk lidelse.
> …
> **Diagnose**

DF 32.1 depressio mentis medio gradu
(middelsvær depressiv episode)
…
Konklusion
Jeg finder således [klageren] lidende af en nu varig tilstand præget af forstemning, uoverkommelighedsfølelse, koncentrationsbesvær, som på trods af optimal psykofarmakologisk behandling har stået på i flere måneder. Aktuelt er [klageren] så handicappet at hun ikke vil kunne magte et arbejde under normale eller beskyttede forhold. Det kan dog ikke udelukkes at der efter et rehabiliterings- og behandlingsforløb på psykiatrisk daghospital vil være en bedring i tilstanden medførende at [klageren] vil kunne opnå en vis erhvervsevne."

Klageren har i skrivelse af 31/5 2002 anmeldt traumet til selskabet. Det fremgår bl.a. heraf:

"Jeg kan oplyse at jeg har været sygemeldt fra d. 21. marts 1999 til d. 25. april 1999 + større og mindre perioder som jeg desværre ikke har nogen datoer på …. Jeg ville også ha' været sygemeldt hele år 2001 hvis ikke jeg havde været gravid, men de mente ikke at der var grund hertil, da der jo ikke var nogen der ville ansætte en der er gravid. Er sygemeldt nu og har været det siden d. 5. marts 2002."

Selskabet har ved skrivelse af 26/6 2002 anerkendt ulykkestilfældet som dækningsberettigende, idet det bl.a. hedder:

"Præmiefritagelse og udbetaling ved tab af arbejdsevne
Jeg har modtaget Deres svar.

Ulykkestilfældet er dækket af forsikringen.

Ud fra oplysningerne har vi vurderet, at De har ret til præmiefritagelse og udbetaling ved tab af erhvervsevne fra karensperiodens udløb den 5. juni 2002 til den 1. oktober 2002.

Vi har vurderet Deres erhvervsevne i forhold til Deres erhverv som social og sundhedshjælper. Fortsætter De med at være sygemeldt, vil vi på et tidspunkt vurdere Deres generelle erhvervsevne. Det vil sige, at vi vurderer Deres erhvervsevne i ethvert erhverv og ikke kun i forhold til Deres erhverv som social og sundhedshjælper."

Selskabet rekvirerede løbende det lægelige og kommunale journalmateriale, og ved skrivelse til klageren af 5/9 2003 forlængede selskabet på baggrund af det da foreliggende materiale udbetalingerne til 1/11 2003, idet selskabet nu vurderede, at den generelle erhvervsevne var nedsat med mindre end halvdelen.

Klageren havde i perioden 18/8 2003 - 14/9 2003 været i arbejdsprøvning i en blomsterforretning 20 timer om ugen. Arbejdsgiverens vurderede, at hendes arbejdsevne/effektivitet var ca. 40 % i forhold til en ordinær ansat medarbejder.

Ved skrivelse af 7/10 2003 fastholdt selskabet, at der ikke var ret til udbetaling ved tab af erhvervsevne samt præmiefritagelse, idet man fandt, at depressionen angiveligt var overstået.

Den anden arbejdsprøvning fandt sted i lignende virksomhed i perioden 9/2 - 19/5 2004, hvor hun arbejdede 17½ time, hvilket var det maksimale, hun kunne overkomme. Hun var fortsat i medicinsk behandling for depression, hvor dosis for nylig var blevet forøget.

Ved skrivelse af 22/11 2004 til klageren har selskabet meddelt, at forsikringsbetingelserne pr. 5/4 2005 ville blive ændret således, at et løntilskud i f.eks. et fleksjob ville blive medtaget som en del af indtægten.

Hun blev herefter indstillet til forrevalidering samt et ophold på et revacenter. Opholdet på revacentret fandt sted i perioden 13/6 - 25/9 2005.

I 3. arbejdsprøvning - fra 25/4 til 11/8 2006 - arbejdede hun som lagerassistent i et bilfirma med opgaver, som hun var blevet omskolet til. Hun kunne kun arbejde 3½ time dagligt på dette arbejde, uagtet at det var vurderingen, at hun arbejdede positivt med, og at hun selv gerne ville i arbejde igen.

Kommunens lægekonsulent Z. har i sit lægeskøn den 22/10 2007 bl.a. vurderet, at hun siden overfaldet har lidt af en række problemer med manglende koncentration, nedsat energi, depression, humørsvingninger, generel angst og mørkeangst samt tilbagevendende PTSD. Arbejdsprøvningen havde vist, at hun ikke kunne præstere mere end 3½ time dagligt.

I kommunalt regi blev klageren herefter tilkendt fleksjob pr. 1/11 2007, som blev meddelt ved skrivelse af 16/11 2007til klageren .

Selskabet har i skrivelse af 2/7 2007 vurderet sagen på ny efter modtagelsen af nye lægelige oplysninger, men har afvist at yde forsikringsdækning, da selskabet finder, at der alene er tale om restsymptomer.

Klagerens advokat indtrådte herefter i sagen, og denne har i skrivelse af 18/2 2008 bl.a. anført:

> "Det er min helt klare opfattelse, at min klients erhvervsevne er nedsat til under halvdelen som følge af ulykken. Det fremgår af vedlagte arbejdsevne-vurderingsjournal, at min klient under såvel første som anden og tredje arbejdsprøvning alene har kunnet arbejde max. 17, 5 time pr. uge, og det er ligeledes sagsbehandlerens vurdering, at det er det niveau, som min klient også i fremtiden vil kunne overskue.
> …
> Jeg beder Dem endvidere bemærke, at der i kommunens vurdering ***alene*** er lagt vægt på min klients helbredsmæssige forhold. Der er således ikke i min klients ressourceprofil andre intellektuelle, sociale eller familiemæssige begrænsninger for, at hun skulle kunne opretholde sin fulde erhvervsevne.
> Hun har tidligere været åben og udadvendt, samt velfungerende i sine jobs, og det er således alene ulykken i 1999 som har medført, at min klient har mistet en stor del af sin erhvervsevne."

Ved skrivelse af 19/5 2008 til selskabet meddelte advokaten, at klageren nu var ansat i et flexjob som salgs- og logistikassistent 15 timer om ugen.

Selskabet fastholdt sin afvisning af at yde forsikringsdækning ved skrivelse af 4/7 2008til advokaten, idet selskabet navnlig henviste til, at hun havde en personlighedsforstyrrelse.

Advokaten har herefter indbragt sagen for nævnet ved klage af 22/10 2008 med påstand om, at selskabet anerkender et generelt erhvervsevnetab på mindst 2/3. Til støtte for sin påstand har han anført:

> "Sagen drejer sig om, at min klient i marts 1999 blev udsat for en yderst voldsom og traumatisk voldtægt, da hun som handicapmedhjælper var med på en tur til Spanien.
>
> Af samtlige lægelige bilag fremgår det, at min klient har haft en god og tryg barndom, og at hun indtil overfaldet var velfungerende og uden kontakt til psykiatrien.
>
> Efter overfaldet har min klient lidt af mørkeangst, og har desuden været plaget af angstanfald og mareridt, ligesom hun generelt er blevet trist og grådlabil. Der henvises til en detaljeret beskrivelse i bilag …

Min klient er efter overfaldet sygemeldt i halvandet år, indtil hun i 2001 får en søn. Graviditeten er besværlig idet min klient får bækkenløsning, og det ender med at sønnen forløses ved kejsersnit.

Det fremgår af Danica Pensions afgørelse af 4. juli 2008 at man ved vurderingen af min klients erhvervsevne lægger stor vægt på den komplicerede graviditet og fødsel, samt en personlighedsforstyrrelse, som nævnes første gang i 2003 (bilag …) dvs. 4 år efter overfaldet.

Af samtlige bilag fremgår det, at min klient som følge af voldtægten har udviklet PTSD i svær grad, og at hun som følge heraf ikke har kunnet arbejde på fuld tid, bl.a. som følge af den mørkeangst, som det ikke har været muligt at kurere."

Selskabet har over for nævnet ved skrivelse af 15/1 2009 fastholdt sin afgørelse, idet det bl.a. hedder:

"Ved gennemgangen af ankenævnssagen har vi opdaget, at vi ved en fejl har bevilget præmiefritagelse, selvom [klageren] ikke har haft ret til det. Vi gør dog ikke yderligere ved det.
…
Alle oplysningerne har igen været forelagt vores psykiatriske lægekonsulent, som oplyser, at hovedproblemet er [klagerens] personlighedsforstyrrelse, som ikke er en direkte følge af ulykken. Personlighedsforstyrrelser af denne grad er medfødt og grundlagt i de tidlige barneår. Hendes direkte følger af ulykken var depressionen og PTSD, som er velbehandlet.
…
Af kommunens oplysninger (bilag …) fremgår det, at timeantallet ikke bliver øget udover 17½ time om ugen på grund af, at hjemmefronten også skal fungere. At hjemmefronten også skal fungere er ikke et kriterium, der indgår i vores vurdering af den generelle erhvervsevne.

I det hele taget er kriterierne for kommunens vurdering af [klagerens] arbejdsevne ikke sammenfaldende med kriterierne i Danica Pensions forsikringsbetingelser. Derfor er tilkendelse af fleksjobbet ikke afgørende for vores vurdering. Forskellen er blandt andet, at arbejdsevnen i kommunen er defineret anderledes end vores definition på erhvervsevne, samt at der indgår 12 elementer i ressourceprofilen, som hver vægter ligeligt. Heraf er helbredet kun det ene element. I Danica Pension er det alene helbredstilstanden, der bliver inddraget i vurderingen af den generelle erhvervsevne.
…
Der er tale om en velbehandlet depression og PTSD. En personlighedsforstyrrelse og mørkeangst, hvoraf personlighedsforstyrrelsen ikke bliver medtaget i vores vurdering. Det vil sige, at mørkeangsten alene skal nedsætte den generelle erhvervsevne med mindst halvdelen.

På baggrund af de foreliggende oplysninger om [klagerens] helbredsmæssige forhold er det vores opfattelse, at der ikke er noget til hinder for, at [klageren] kan passe et arbejde omkring 4-5 timer om dagen, hvor det stadig er lyst. Dette gør hun allerede i dag, men går hjem efter 3 timer, da hun også skal have hjemmefronten til at fungere.

Vi fastholder på denne baggrund, at [klageren] ikke har ret til yderligere udbetaling ved tab af erhvervsevne efter den 1. november 2003.

Hvis Ankenævnet for Forsikring skulle komme til en anden konklusion, gør vi opmærksom på, at et eventuelt yderligere krav kan være forældet og samtidig vil [klagerens] indtægt i

fleksjobbet have betydning for, om hun har ret til udbetaling. Dette fremgår af tillægget til forsikringsbetingelserne …"

Efterfølgende har advokaten foranlediget klageren undersøgt på ny af speciallæge i psykiatri. Psykiater N.-A.R. har i speciallægeerklæring af 20/10 2009 bl.a. anført:

"**Dispositioner**
Der er ingen i familien med angst eller depressioner.

Præmorbidt
Beskriver sig selv som en person med en 'utrolig stor ansvarsfølelse'. Hun vil hellere passe jobbet frem for at hun melder sig syg. Tingene skal gøres ordentligt og være korrekte. Af natur har hun en god selvtillid. Har tidligere været fyldt med energi, 'gå-på-mod', været kreativ og idérig. Hun har altid sagt sin mening. Har ikke tidligere haft problemer med at sige fra. Ingen problemer med at kunne udtrykke sin vrede eller møde andres vrede. Har aldrig tidligere lidt af angst. Ikke tidligere været mørkeræd.
…
Konklusion
Det drejer sig om 39-årig kvinde. Der tidligere har været rask og velfungerende. I 1999. mens hun arbejdede som handicaphjælper, udsættes hun under en tur til Spanien for grov voldtægt. I forbindelse hermed kom hun ud i en livstruende situation. Får flere slag i ansigtet. Brækker næsen. Overfaldsmanden forsøger at kvæle hende. Umiddelbart efter overfaldet agerer hun med svær angst, hvor hun helt mister kontrollen over sig selv. Ud fra beskrivelsen har det drejet sig om *en akut forbigående psykose* med uforståelig og usammenhængende tale og adfærd. Hun har amnesi for selv hændelsen. Som følge af voldtægten udvikler hun *svær PTSD*, som er tydeligt beskrevet i samtlige erklæringer. I tillæg hertil får hun depression og svære angstanfald med panik.
Har i forløbet været i behandling hos psykologer, hos psykiater, tilknyttet ambulatoriet på psykiatrisk afdeling, fulgt et kognitivt forløb samt afprøvet flere forskellige antidepressive midler. Har ikke haft kurativ effekt af den medicinske behandling. Derimod har behandlingen givet hende en del bivirkninger, bl.a. en vægtøgning på 12 kilo. Hun har yderligere taget 13 kilo på i vægt, således at hun nu er kommet op på en vægt over 100 kilo med en BMI på 40. For overfaldet havde hun normal BMI på 23.
[Klageren] har fortsat symptomer på **en posttraumatisk belastningsreaktion (F43.1)**. Tilstanden er endvidere kompliceret af at overfaldet har medført en **blivende personlighedsændring (F62.0)**. Hun har vedvarende depressive symptomer. som ikke responderer på medicinsk behandling. Får fortsat panikangst, når hun møder visse personer samt får kontakt med kørestole. Desuden **kognitive problemer**. Har nedsat koncentration. Kan eksempelvis ikke samle sig om at læse en bog.
Som følge af overfaldet har [klageren] ikke været i stand til at varetage sit tidligere job. Det at se en kørestol medfører en reaktivering af den svære angst, der var til stede umiddelbart efter voldtægten. Hendes tidligere jobskifte har ikke haft relation til hendes hypermobilitet. Skiftede primært job, da hun ikke kunne klare kontakten til mange mennesker og da jobbet medførte en reaktivering af de svære følelser, der opstod under voldtægten, med panikangst og kvælningsfornemmelser.
[Klageren] har en vedvarende blivende funktionsnedsættelse. som er en følge af voldtægten. Hun arbejder i flexjob 15 timer om ugen.
Den grove voldtægt har udløst svær PTSD med sekundære periodiske depressioner og hyppige anfald af panikangst. Disse symptomer er en direkte følge af overfaldet. Hun har en blivende funktionsnedsættelse og aktuelt en udtalt forringelse af livskvaliteten med en score på 24."

Selskabet har efter modtagelsen af N.-A.R.'s speciallægeerklæring i skrivelse af 24/11 2009 til nævnet fastholdt sin afgørelse, idet selskabet fortsat fastholder, at depressionen og PTSD er velbehandlet. Selskabet erklærer sig derfor uenig i speciallægens konklusion.

Advokaten har i skrivelse til nævnet af 1/12 2009 bestridt, at klageren var "velbehandlet", idet hun stadig fik medicin mod angstanfald, sovemedicin og antidepressivt middel, efter at hun afsluttede forløbet på daghospitalet. Advokaten henholder sig til N.-A.R.'s erklæring og konklusionen heri.

Arbejdsskadestyrelsen traf endelig afgørelse i arbejdsskadesagen den 11/12 2009, hvorefter klagerens erhvervsevnetab som følge af overfaldet blev revurderet til 65 % fra 16/11 2007. Styrelsen havde i afgørelse af 7/1 2003 vurderet, at erhvervsevnetabet var 30 %. I begrundelsen for fastsættelsen af erhvervsevnetabet til 65 % har styrelsen anført:

> "Vi lægger vægt på, at du kom til skade i 1999 og pådrog dig en svær psykisk skade. Denne medfører funktionsbegrænsninger i alle erhverv. Efter ulykken havde du forsøgt at genoptage arbejdet, men måtte opgive dette. Du prøvede også andre ansættelser, men havde sygedage og ledighedsperioder.
>
> Det er vor vurdering, at erhvervsevnen i 2003 dog var uafklaret. Vi lægger vægt på, at du ikke havde gennemgået revalidering, omskoling eller arbejdsprøvninger som havde afklaret din erhvervsevne. Erstatningen fra 7. januar 2003 skal derfor være en midlertidig erstatning.
>
> Efter et skøn, hvor vi særligt lægger vægt på skadens væsentlige begrænsninger i alle erhverv, skønnes tabet fra 7. januar 2003 til 30 procent.
>
> Da du blev tilkendt fleksjob 16. november 2007 var din erhvervsevne endelig afklaret. Du havde i arbejdsprøvning kunnet arbejdet 15-17 timer om ugen, men 17 timer medførte at du ikke havde overskud til noget i privatlivet. I fleksjobbet arbejdede du 15 timer om ugen. Det fremgår af alle de lægelige akter, at du ikke kan arbejde på fuld tid fordi du har behov for hvile og ikke har overskud til at arbejde mere end ca. 3 timer om dagen. Skånehensynene skyldes alene arbejdsskaden.
> Tabet skønnes derfor til 65 procent."

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a. :

> "**Ulykkesdækning**
> **Dækning ved tab af arbejdsevne** Kroner pr. 1.01.1999
>
> Hvis forsikredes arbejdsevne som følge af et ulykkestilfælde

9. 74.983

bliver nedsat med mindst 2/3, vil der årligt blive udbetalt 78.524

Udbetalingen vil tidligst begynde 3 måneder efter, at ulykkestilfældet er indtrådt og længst vare til 22.05.2030.

Nedsættes arbejdsevnen med mellem 1/2 og 2/3 vil halvdelen af ydelsen blive udbetalt.

…

Dækning ved tab af arbejdsevne som følge af et ulykkestilfælde

…

Forsikringen giver ret til udbetaling af forsikringsydelse i tilfælde af midlertidig uarbejdsdygtighed og varigt tab af arbejdsevne som følge af ulykkestilfælde.

Ved et ulykkestilfælde forstås en pludselig udefra kommende påvirkning, som medfører en påviselig legemsbeskadigelse. Påvirkningen skal være tilfældig, hvilket vil sige, at de sker uden den forsikredes vilje.

…

Er forsikrede midlertidigt halvt uarbejdsdygtig, eller nedsættes hans arbejdsevne varigt til mellem 1/2 og 1/3, udbetales halvdelen af forsikringsydelsen.

…

Undtaget fra dækning er enhver sygdom og udløsning af latente sygdomsanlæg, selv om sygdommen er opstået eller forværret ved et ulykkestilfælde, såvel som ulykkestilfælde, der skyldes sygdom og forværring af følgerne af ulykkestilfælde, der skyldes en tilstedeværende eller tilfældigt tilstødende sygdom.

…

Varigt tab af arbejdsevne

…

Forsikredes arbejdsevne anses for varigt at være nedsat til 1/3 eller mindre, hvis han blivende ikke længere er i stand til at tjene mere end 1/3 - bedømt under hensyn til forsikredes nuværende tilstand, uddannelse og tidligere virksomhed - af, hvad der i samme egn er almindeligt for fuldt arbejdsdygtige personer af tilsvarende uddannelse og alder.

Forsikredes arbejdsevne anses for varigt at være nedsat til mellem 1/2 og 1/3, hvis han blivende ikke længere er i stand til at tjene mere end 1/2 - bedømt under hensyn til forsikredes nuværende tilstand, uddannelse og tidligere virksomhed - af, hvad der i samme egne er almindeligt for fuldt arbejdsdygtige personer af tilsvarende uddannelse og alder."

Nævnet udtaler:

Nævnet finder efter sin gennemgang af de lægelige og øvrige oplysninger, herunder Arbejdsskadestyrelsens afgørelse, at klageren har godtgjort et varigt erhvervsevnetab på mindst 2/3 med virkning fra den 16/11 2007. Nævnet lægger i den forbindelse navnlig vægt på Arbejdsskadestyrelsens vurdering, hvorefter skånehensynene i fleksjobbet alene er bedømt til at relatere sig til arbejdsskaden, samt til psykiatrisk speciallægeer-

klæring af 20/10 2009, hvorefter den grove voldtægt har udløst svær PTSD med sekundære periodiske depressioner og hyppige anfald af panikangst, og at disse symptomer er en direkte følge af overfaldet. Ved bedømmelse af erhvervsevnetabets størrelse er der ikke taget hensyn til det offentliges tilskud fra flexjob.

I 2005 har selskabet ændret forsikringsbetingelserne, således at offentligt tilskud fra flexjob fremover skal medgå ved opgørelsen af erhvervsevnetabet. Selskabet skal genoptage bedømmelsen af klagerens erhvervsevnetab på dette grundlag.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Selskabet, Danica Pension, skal genoptage behandlingen af klagerens sag.

Marianne Højgaard Pedersen
formand